

Dkt. David Bauer, Somo la Biblia la Kujifunza kwa Kufata, Hotuba ya 6, Utafiti wa Kitabu, Sababu, Uthibitisho, Muhtasari na Uainishaji

© 2024 David Bauer na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. David Bower katika mafundisho yake kuhusu Ujifunzaji wa Biblia kwa Kufata Neno. Huu ni kipindi cha 6, Mbinu za Kufata Neno kwa Kufuata Neno, Utafiti wa Vitabu, Sababu, Uthibitisho, Muhtasari, Uainishaji, n.k.

Tunaendelea kuzungumzia mahusiano ya msingi hapa, na tunataka kuendelea sasa na kuzungumzia kuhusu chanzo, ambacho ni harakati kutoka chanzo hadi athari.

Na neno muhimu katika usababishi ni kwa hivyo. Tena, huwezi kuwa na usababishi bila uwepo dhahiri wa kiumbe, ambapo itakuwa dhahiri. Usababishi ungekuwa dhahiri, lakini hakika wakati wowote unapokuwa na hivyo, unajua una usababishi.

Ukifikiri unaweza kuwa na kisababishi na hakuna kwa hivyo hapo, ni muhimu akilini mwako kuweka kwa hivyo kati ya vitengo. Na ikiwa hiyo inaeleweka, basi unajua kwamba kisababishi kinawezekana. Sasa, kimsingi tuna aina tatu za kisababishi.

Aina ya kwanza nitakayotaja ni kisababishi cha kihistoria, na nilitaja hilo hapa. Mfano wa kisababishi cha kihistoria, ambacho, kwa njia, kinahusisha tukio A linalosababisha au kuzalisha tukio B. Linaenda kama hivi. Kwa sababu hili lilitokea, kwa hivyo hili pia lilitokea.

Tukio moja husababisha au hutoa linalofuata. Hilo ni chanzo cha kihistoria. Mfano wa hili ungekuwa chanzo kinachojirudia kati ya dhambi na hukumu katika manabii, tuseme katika kitabu cha Amosi au kingine kama hicho.

Ingawa nasema mara kwa mara, inasemekana kwamba dhambi ya Israeli husababisha au hutoa hukumu ya Mungu dhidi ya dhambi ya Israeli. Lakini unaweza pia kuwa na aina ya sababu ya kimantiki ambapo mwandishi hutoa taarifa na kusema, ikiwa taarifa hii ni kweli, kwa hivyo inafuata kwamba hii pia ni kweli. Kwa maneno mengine, kwa sababu hii ni kweli, kwa hivyo hii pia ni kweli.

Mfano wa hili, ambao katika mfano huu hautoki katika kitabu kizima, bali kutoka kifungu kidogo ndani ya kitabu, lakini kinaonyesha wazi, ni nasaba iliyo katika Mathayo 1:1 hadi 17. Unakumbuka una orodha ya nasaba hapo inayofikia kilele chake katika kuzaliwa kwa Yesu, ambaye aliitwa Kristo katika 1:16. Na anatoa hitimisho kutoka kwa nasaba hiyo. Kwa hivyo, anasema, kwa hivyo, vizazi vyote

kuanzia Ibrahimu hadi Daudi vilikuwa kumi na vinne, na tangu Daudi hadi uhamisho vilikuwa kumi na vinne, na tangu uhamisho hadi Kristo vilikuwa kumi na vinne.

Huu ni hitimisho. Unaona, huu ni hitimisho la kimantiki ambalo tunaweza kupata kutokana na nilichosema. Unaweza pia kuwa na sababu ya kejeli.

Tuna hili wakati mwandishi anapotoa kauli kisha anaendelea na kuzungumzia kuhusu jibu linalofaa kwa kauli hii na kile unachopaswa kufanya kutokana na kile alichosema. Kwa sababu hii ni kesi, kwa hivyo unapaswa kufanya hivyo, au kwa hivyo lazima. Wasomi hurejelea hili kama harakati kutoka kwa dalili hadi amri.

Kwa sababu hivi ndivyo ilivyo, kwa hivyo unapaswa, au kwa hivyo lazima. Paulo anapenda kupanga nyaraka zake hivi, na kwa hivyo ninatoa kama mfano Wakolosai, ambayo imeundwa kulingana na aina hii ya sababu. Kwa kweli una taarifa ya mafundisho katika kitabu cha Wakolosai.

Huna mawaidha, kwa kweli ni ya kuonyesha tu, ni kauli tu za kile kilichopo, ninaposema mafundisho, katika 1:3 hadi 2:5, na kisha katika 2:6, na katika sehemu yote ya kitabu, karibu hatuna chochote ila mawaidha, mawaidha moja baada ya jingine. Na utaona jinsi 2:6 na 7 zinavyosomeka, kwa hivyo mnampokea Kristo Yesu Bwana, ambaye, bila shaka, amekuwa akielezea katika 1:3 hadi 2:5, kama vile mlivyompokea Kristo Yesu Bwana, ishi katika yeye, mkiwa na mizizi na kujengwa katika yeye, na kuimarishwa katika imani, kama mlivyofundishwa mkizidi kutoa shukrani. Kwa sababu ya yale niliyosema kuhusu Kristo Yesu, ambaye mmempokea katika 1:3 hadi 2:5, na hasa utoshelevu wake kamili, msihitaji kitu kingine chochote ila yeye kwa ajili ya wokovu, kwa hivyo tiini mawaidha haya au amri hizi ninazotoa katika sehemu nyingine ya kitabu.

Sasa, uthibitisho unahusisha vipengele viwili vile vile tulivyo navyo katika usababishi, unahusisha usababishi, vipengele viwili vile vile tulivyo navyo katika usababishi, lakini katika mfuatano wa kinyume. Ilhali chanzo kinahusisha harakati kutoka chanzo hadi athari, uthibitisho unahusisha harakati kutoka athari hadi chanzo. Istilahi au masharti muhimu ya uthibitisho ni kwa sababu au kwa.

Wakati wowote unapokuwa na kwa sababu au kati ya vitengo viwili, unajua kwamba una uthibitisho. Lakini tena, unaweza kuwa na uthibitisho wakati hakuna kwa sababu au kwa dhahiri hapo. Sasa, mfano wa, na tena una aina mbalimbali za uthibitisho, kimsingi hizo tatu, aina tatu zile zile za uthibitisho kama ulivyo nazo katika suala la sababu.

La kwanza pia lina mantiki; ndiyo, tunaweza kusema ni la kihistoria. Tutazungumzia kuhusu uthibitisho wa kihistoria, ambao kwa kweli tunao katika Yona, katika kitabu cha Yona 4:2. Na hebu tu, unaweza kutaka kujikumbusha ulichonacho hapo katika Yona 4:2. Nadhani utakumbuka hadithi ya Yona hata hivyo katika sura kubwa, lakini

kumbuka kwamba sura ya nne, ambayo ni sura ya mwisho ya kitabu cha Yona, una mazungumzo kati ya Bwana na Yona kuhusu uamuzi wa Bwana wa, kutoiangamiza Ninawi, kutubu hukumu aliyokuwa akiileta juu ya Ninawi. Kwa hivyo, tunasoma katika sura ya 4 ya Yona kwamba ilimkasirisha Yona sana, naye akakasirika.

Akamwomba Bwana, akasema, Nakuomba, Bwana, sivyo nilivyosema nilipokuwa katika nchi yangu? Ndiyo maana niliharakisha kukimbilia Tarshishi, kwa maana nilijua ya kuwa wewe u Mungu mwenye neema, mwenye huruma, si mwepesi wa hasira, mwingi wa rehema, na mwenye kutubu maovu. Kwa maneno mengine, nilifanya nilichofanya katika sura ya 1 na ya 2 kwa sababu ya ninachosema sasa, kwa sababu nilijua ya kuwa wewe u Mungu mwenye neema, mwenye huruma na rehema, si mwepesi wa hasira, mwingi wa upendo na kutubu maovu. Sasa, uthibitisho huu hapa katika Yona 4:2 ni muhimu sana katika kuelewa kitabu cha Yona.

Kama hungekuwa na kauli ya aina hii, kama hungekuwa na uthibitisho huu katika 4:2, ingekuwa kawaida kabisa kufikiria kwamba wakati neno la Bwana lilipomjia Yona, mwana wa Amitai, katika sura ya 1, likisema, Ondoka, uende Ninawi, mji ule mkubwa, ukaupigie kelele, kwa maana uovu umekuja mbele yangu. Yona akaondoka akaenda, akaondoka sawa, lakini akaenda upande tofauti kabisa kadiri pesa zake zingempeleka, si kwenda mashariki hadi Ninawi, bali magharibi hadi Tarshishi. Ungefikiri kwamba alifanya hivyo kwa sababu aliogopa kwamba Waninawi wangekataa ujumbe wake na wangemwangamiza, wangemuua.

Lakini sasa, tunaposoma katika 4:2, kauli hii ya uthibitisho, tunaona kwamba haikuwa hivyo hata kidogo, kwamba sababu iliyomfanya Yona akimbilie Tarshishi kutoka mbele za Bwana haikuwa kwa sababu aliogopa kwamba Waninawi wangekataa ujumbe wake na wangemuua, wangemwangamiza, bali kwa sababu aliogopa kwamba Waninawi wangekubali ujumbe wake na Mungu asingewaangamiza. Ndiyo maana alifanya alichofanya katika sura ya 1 na 2. Kwa hivyo tena, kuanzia athari hadi sababu, una matukio ya Yona akikimbia kutoka mbele za Bwana katika sura ya 1 na 2, na sababu yake, sababu yake imetolewa katika 4.2. Hii ndiyo sababu nilifanya hivi, kwa maana nilijua ya kuwa wewe u Mungu mwenye neema, mwenye rehema, si mwepesi wa hasira, mwingi wa rehema na toba ya uovu.

Kuanzia athari hadi chanzo. Tukio hili lilitokea kwa sababu hii. Sasa, unaweza pia kuwa na uthibitisho wa kimantiki ambapo mwandishi anaendelea na kutoa taarifa na kisha kuonyesha kwa nini taarifa hiyo ni kweli.

Sababu ya kusema hivi na sababu ya kuamini hivi ni kwa sababu hii. Zaburi ya 23 ni mfano mzuri wa aina hii ya uthibitisho wa kimantiki. Inaanza na madai katika mstari wa 1. Bwana ndiye mchungaji wangu, sitapungukiwa na kitu.

Tazama kwamba dai linatolewa. Bwana ndiye mchungaji wangu, sitapungukiwa na kitu. Sababu ya kusema kwamba Bwana ndiye mchungaji wangu na kwamba

sitapungukiwa na kitu kutoka mkononi mwa mchungaji huyu ni kwa sababu ya kile ninachoendelea kusema katika mstari wa 2 hadi 6. Mstari wa 2 hadi 6 unaunga mkono au kuthibitisha dai kwamba Bwana ndiye mchungaji wangu, sitapungukiwa na kitu.

Bwana ndiye mchungaji wangu, sitapungukiwa na kitu, na sababu ya kusema hivi, sababu ya kusema hivi ni kweli, sababu ya kuamini ni kwa sababu ya kile ninachoendelea kusema katika mistari ya 2 na inayofuata. Ananilaza katika malisho ya majani mabichi. Ananiongoza kando ya maji ya utulivu.

Ananihuisha roho yangu. Hiyo ndiyo hasa, unaona, mchungaji, mchungaji mwema anavyofanya. Ananiongoza katika njia za haki kwa ajili ya jina lake.

Hata nikipita kati ya bonde la uvuli wa mauti, sitaogopa mabaya, kwa maana wewe upo pamoja nami. Gongo lako na fimbo yako vyanifariji. Waandaa meza mbele yangu mbele ya adui zangu.

Mojawapo ya majukumu makuu ya mchungaji katika nyakati za kale ilikuwa ni kulisha kondoo. Umenipaka mafuta kichwani mwangu, kikombe changu kinafurika. Hakika wema na fadhili zitanifuata siku zote za maisha yangu, nami nitakaa nyumbani mwa Bwana milele.

Jinsi hilo linavyothibitisha linaunga mkono dai hili: Bwana ndiye mchungaji wangu, sitapungukiwa na kitu. Na kisha, bila shaka, pia una uthibitisho wa hortatory ambapo una amri, mawaidha, hilo ni neno lingine la amri, amri, na kisha sababu kwa nini amri hiyo au amri hizo zinapaswa kutiiwa. Zaburi 105 imeundwa kulingana na aina hii ya uthibitisho wa hortatory.

Kwa kweli, ningesema ni Zaburi 100. Na kisha uthibitisho unapatikana katika mstari wa 5. Kwa hivyo, una mawaidha katika mstari wa 1 hadi 4. Mfanyieni Bwana kelele za furaha, nchi zote. Mtumikieni Bwana kwa furaha.

Njoozi mbele zake kwa kuimba. Jueni kwamba Bwana ndiye Mungu. Ndiye aliyetuumba, nasi tu wake, sisi tu watu wake, na kondoo wa malisho yake.

Ingieni malangoni mwake kwa shukrani, na nyuani mwake kwa sifa. Mshukuruni, lihimidini jina lake. Kwa kuwa Bwana ni mwema, fadhili zake ni za milele, na uaminifu wake vizazi vyote.

Kwa hivyo, una mawaidha hayo, moja baada ya nyingine, amri katika mstari wa 1 hadi wa 4, na kisha sababu ya amri hizo kutiiwa. Kwa maana Bwana ni mwema, fadhili zake hudumu milele, na uaminifu wake kwa vizazi vyote. Sasa, aina nyingine ya uhusiano ambayo wakati mwingine tunapata katika nyenzo za kibiblia ni vifaa, ambavyo vinahusisha hasa harakati kutoka njia hadi mwisho.

Kuna aina mbili za vifaa. Aina ya kwanza ya vifaa ni taarifa ya kusudi. Tuna hii wakati unapokuwa na taarifa dhahiri ya kusudi, yaani, taarifa dhahiri kwa mpangilio wa aina hiyo ya vifaa.

Kitabu cha Kumbukumbu la Torati kimepangwa kulingana na kurudiwarudiwa kwa ala za muziki. Hapa, una taarifa ya kusudi inayorudiwarudiwa katika kitabu chote cha Kumbukumbu la Torati. Mara kwa mara, mwandishi anaelezea kusudi au mwisho wa kutii sheria.

Fanya hivi ili kwamba. Kwa hivyo, hebu tuangalie kile tulicho nacho hapa katika Kumbukumbu la Torati, kuanzia Kumbukumbu la Torati 4:40. Kwa hiyo, uzishike amri zake na amri zake, ninazokuamuru leo, upate kufanikiwa wewe na watoto wako baada yako, na upate kuzifanya siku zako ziwe nyingi katika nchi akupayo Bwana, Mungu wako, milele. Na tena katika 5:29. Laiti wangukuwa na nia kama hiyo sikuzote ya kunicha mimi na kushika amri zangu zote, ili wapate kufanikiwa wao na watoto wao milele.

5:33. Mtaenenda katika njia yote aliyowaamuru Bwana, Mungu wenu, mpate kuishi, na kufanikiwa, na kuishi maisha marefu katika nchi mtakayoimiliki. 6:2. 6:1 na 2. Sasa hii ndiyo amri, amri, na hukumu, ambazo Bwana, Mungu wenu, ameniamuru niwafundishe, mpate kuzifanya katika nchi mtakayoimiliki, ili mmche Bwana, Mungu wenu, ninyi na mwanao, na mwana wa mwanao, kwa kushika amri zake zote, na amri zake, ninazowaamuru siku zote za maisha yenu. Na kama mnavyoona, mna hili na mnazungumzia kuhusu usambazaji. Mnaona kwamba mnalo katika sehemu kubwa ya kitabu.

Kwa kweli, naenda kwenye 13:17, lakini unaiona katika kitabu chote kwa ujumla, hata zaidi ya sura ya 13. Sasa, pia una taarifa ya kusudi mwanzoni mwa kitabu cha Mithali. Kwa hivyo una kusudi la kitabu cha Mithali lililotajwa waziwazi hapo katika Mithali 1:2 hadi 6. Ili kwamba, ninanukuu kutoka kwa RSV hapa, ili watu wajue hekima na mafundisho, waelewe maneno ya ufahamu, wapokee mafundisho katika matendo ya busara, haki, haki, na adili, ili wajinga wapewe busara, vijana wapewe maarifa na busara, ili wenye hekima nao wasikie ongezeko la elimu, na mtu mwenye ufahamu apate ujuzi wa kuelewa mithali na mifano, maneno ya wenye hekima na mafumbo yao.

Hili ni jambo la umuhimu wa ajabu, hili ni suala la taarifa ya kusudi ndani ya kitabu, kwa sababu hapa una mwandishi akituambia waziwazi kusudi la kitabu hiki. Kwa maneno mengine, nia yake katika kuandika hili ni katika suala la athari yake kwa msomaji, katika suala la tofauti gani inaleta kwa msomaji. Tena, hili ni muhimu si tu kwa kuelewa kitabu kizima bali pia kwa kutafsiri vifungu vya kibinafsi ndani ya kitabu, kwa sababu taarifa dhahiri ya kusudi kama hili inatualika tunaposoma kitabu cha Mithali kuuliza, tunapotafsiri methali yoyote, methali hiyo inatimizaje kusudi hili? Na

kusudi la methali linaangaziaje maana ya methali hii yenyewe? Na hilo linaweza kuwa na matunda mengi katika suala la kutafsiri vifungu vya kibinafsi ndani ya kitabu.

Sasa, aina ya pili ya vifaa tulivyo navyo, ingawa, ni maelezo ya njia, ambapo huna kauli ya mpangilio fulani au hivyo, bali dhana ya kupitia au kupitia, ambayo inaweza kuwa wazi au isiyo wazi. Wakati mwingine kwa kweli una maneno haya kupitia au kupitia, lakini inaweza kuwa isiyo wazi pia, ambapo kifungu au kipengele ndani ya kitabu hufanya kazi kama njia ya kitu kingine, kwamba hiyo ndiyo jukumu lake muhimu ndani ya kitabu. Nadhani mfano mzuri wa hili ni kwamba katika kitabu cha Yoshua, Yoshua ndiye njia au wakala wa kazi ya Yahweh ya kuwapa watu ardhi na kuwapanda juu yake.

Hilo kimsingi ndilo jukumu au kazi ya nafsi ya Yoshua ndani ya kitabu cha Yoshua. Yeye ndiye njia. Bila shaka, unapozungumzia njia za kibinadamu, unajua, kwa usahihi zaidi, unaweza kuzungumzia kuhusu wakala au kitu kama hicho, lakini hata hivyo, anafanya kazi kama njia au wakala wa kazi ya Mungu ya kuwapa watu ardhi na kuwapandikiza juu yake.

Kwa hivyo, ni muhimu sana kuelewa kwamba Yoshua ni njia ya Mungu kuwaleta watu katika nchi, kuwaweka katika nchi hiyo, na kuwapa nchi hiyo. Hilo ni jukumu analocheza, na ni muhimu sana katika kutafsiri kitabu cha Yoshua au vifungu vya kibinafsi ndani ya kitabu cha Yoshua kukumbuka hilo. Aina nyingine ya uhusiano ni ule wa maandalizi na utambuzi.

Neno lingine la hili ni utangulizi. Hii inahusisha kutoa usuli au mazingira ya matukio au mawazo. Hiyo ni kusema, kusudi muhimu la hili au jukumu muhimu au kazi ya kifungu hiki ni kutoa usuli kwa kile kinachofuata.

Sasa, unapata hili katika nyaraka, bila shaka. Kwa kweli, salamu zinazoitwa za nyaraka hufanya kazi kama maandalizi na utambuzi. Mfano wa hili, kwa mfano, mfano wa hili ungekuwa Wagalatia.

Acha nione. Nimemtaja Filemoni hapa. Tunaweza kutaja nyaraka kadhaa za Paulo.

Acha nimtaje tu, pamoja na Filemoni, Wagalatia. Paulo, mtume, si kutoka kwa mwanadamu wala kupitia mwanadamu, bali kupitia Yesu Kristo na Mungu Baba, aliyemfufua kutoka kwa wafu, na ndugu wote walio pamoja nami kwa makanisa ya Galatia. Neema na amani kutoka kwa Mungu Baba na Bwana wetu Yesu Kristo, ambaye alijitoa kwa ajili ya dhambi zetu ili atuokoe na ulimwengu huu mwovu uliopo sasa, kulingana na mapenzi ya Mungu wetu na Baba, ambaye utukufu una yeye milele na milele.

Amina. Sasa, utaona kwamba hii inatoa usuli au mazingira, ambayo kulingana nayo tunapaswa kuelewa sehemu iliyobaki ya kitabu. Kwa upande wa mwandishi Paulo anajitambulisha, mwandishi anajitambulisha kama Paulo na kama mtume.

Paulo haanzilishi vitabu vyake hivi kila mara kwa kujizungumzia kama Apostolos, kama mtume, lakini anafanya hivyo hapa, jambo ambalo, tena, linaweza kutuandaa kwa yale uliyo nayo katika sehemu nyingine ya kitabu. Kwa mfano, inaweza kupendekeza kwamba suala la utume wa Paulo ni suala katika makanisa ya Galatia ambalo anataka kulishughulikia na kwamba anahisi ni muhimu kulisitiza. Lakini hata hivyo, unalo hilo kama sehemu ya msingi hapa, Paulo ni mtume, na kisha, bila shaka, si kutoka kwa mwanadamu wala kupitia mwanadamu, bali kupitia Yesu Kristo na Mungu Baba, aliyemfufua kutoka kwa wafu.

Jambo hili kwamba utume wa Paulo na injili yake haitoki kwa wanadamu bali kwa Mungu ni msisitizo mkubwa, kwa bahati mbaya, ndani ya kitabu. Unaona hili tayari limependekezewa hapa kwa njia ya utangulizi au usuli, na mengine yote. Kwa hivyo, ni muhimu, unapokuwa na aina hii ya kitu, kuuliza, sawa, ni vipengele gani hasa tulivyo navyo hapa katika usuli au kauli ya utangulizi, na vinatuandaa kwa ajili ya sehemu iliyobaki ya kitabu, ili uelewa wetu wa sehemu iliyobaki ya kitabu ungekuwa tofauti kama hatungekuwa na taarifa hii ya usuli? Kwa maneno mengine, taarifa ya usuli inaangaziaje kile ulicho nacho, si kitabu tu bali vifungu vya kibinafsi katika kitabu chote? Sasa, aina maalum ya utambuzi wa maandalizi ni utabiri na utimilifu.

Unapokuwa na utabiri ndani ya kitabu unaotimizwa baadaye ndani ya kitabu hicho, huo ni aina maalum ya utekelezaji wa maandalizi, kwa sababu utabiri, bila shaka, huandaa utimilifu au utimilifu wa utabiri huo baadaye. Una hili, kwa njia, tena, mara kwa mara ndani ya kitabu cha Wafalme, ambapo mara 25, kwa kweli, katika vitabu vya Wafalme, Wafalme ni kitabu kimoja. Ukweli kwamba una mgawanyiko kati ya Wafalme wa 1 na 2, ni mgawanyiko wa bahati mbaya tu hapo.

Huna vitabu viwili, lakini kimoja tu. Sababu ya kuwa na mapumziko hapo ni kwa sababu mwandishi aliishiwa na nafasi ya kukunja, na kwa hivyo aliishiwa na kitabu kimoja na ikabidi aanze kutumia kitabu kingine hapo katikati ya simulizi ya Eliya katika vitabu vya Wafalme. Lakini mara 25 katika vitabu vya Wafalme, una utabiri unaotimia, na siku zote, utimilifu huo unasomeka kulingana na neno la Bwana.

Kwa hivyo, utabiri huo kwa kweli ni unabii, kwa kawaida kutoka kwa nabii, na kisha unatimizwa kulingana na neno la Bwana. Muhimu sana kwa vitabu vya Wafalme. Aina nyingine ya uhusiano ni muhtasari, ambao unahusisha ufupisho au muhtasari, ama unaotangulia au unaofuata kitengo cha nyenzo.

Sasa, muhtasari, utatambua, unaweza kuwa sawa kabisa na kauli ya jumla. Tulisema kwamba wakati mwingine unaweza kuwa na kauli ya jumla, hasa inayozungumziwa katika suala la uainishaji wa kimantiki au ujumlishaji wa kimantiki, ambapo una

nadharia kisha mwandishi anaendelea na kuiendeleza, kuielezea, na kuifungua. Lakini kauli ya muhtasari huwa si ya jumla sana, mahususi zaidi, na ina maelezo zaidi.

Kimsingi ni muhtasari wa nukta kwa nukta, muhtasari wa nukta kwa nukta, au ikiwa muhtasari unakuja mwanzoni mwa kile kilichofupishwa, unaweza kusema muhtasari wa kile kinachofupishwa. Nadhani mfano mzuri wa hili ni Waamuzi 2:11 hadi 23. Na tena, unaweza kutaka kuangalia Biblia zako hapa kwa kifungu hiki.

Na nadhani utakumbuka kile tulichonacho katika kitabu cha Waamuzi, jinsi ulivyo na mfululizo huu wa Waamuzi na hadithi ya mfululizo wa Waamuzi, waamuzi mmoja baada ya mwingine, kuanzia na Othnieli, kuishia na Samsoni, katika sura, kwa kweli, tunaweza kusema katika sura ya 3 hadi 16. Lakini kabla ya hapo, kwa kweli una muhtasari wa kipindi hiki chote. Na hilo linapatikana, kama ninavyosema, hapa katika 2:11 hadi 23.

Wana wa Israeli wakafanya yaliyo maovu machoni pa Bwana, wakawatumikia Mabaali, wakamwacha Bwana, Mungu wa baba zao, aliyewaleta kutoka nchi ya Misri, wakafuata miungu mingine, miongoni mwa miungu ya watu waliowazunguka pande zote, wakaisujudia.

Wakamkasirisha Bwana, wakamwacha Bwana, wakawatumikia Mabaali na Maashtorethi. Hasira ya Bwana ikawaka dhidi ya Israeli, naye akawatia mikononi mwa waporaji, nao wakawapora.

Akawauza na kuwatia mikononi mwa adui zao waliowazunguka, wasiweze tena kuwashinda adui zao. Kila walipotoka, mkono wa Bwana ulikuwa juu yao kwa uovu, kama Bwana alivyowaonya, na kama Bwana alivyowaapia; nao wakawa katika dhiki kuu. Ndipo Bwana akawainua waamuzi waliowaokoa mikononi mwa wale waliowateka nyara.

Lakini hawakuwasikiliza waamuzi wao, kwa maana walifanya uzinzi kwa miungu mingine na kuisujudia. Mara moja waligeuka na kuacha njia ambayo baba zao walikuwa wameiendea, ambao walitii amri za Bwana, nao hawakufanya hivyo. Kila mara Bwana alipowainulia waamuzi, Bwana alikuwa pamoja na mwamuzi, naye akawaokoa kutoka mikononi mwa adui zao siku zote za mwamuzi.

Kwa maana Bwana alisikitika kwa kulia kwao kwa sababu ya wale waliowatesa na kuwaonea, lakini kila mara mwamuzi alipokufa, walirudi nyuma na kutenda mabaya kuliko baba zao, wakiifuata miungu mingine, kuitumikia, na kuisujudia; hawakuacha matendo yao yoyote wala njia zao za ukaidi.

Kwa hiyo hasira ya Bwana ikawaka dhidi ya Israeli. Akasema, Kwa sababu watu wake wamevunja agano langu nililowaamuru baba zao, wala hawakuitii sauti yangu, sitawafukuza mbele yao taifa lolote aliloliacha Yoshua alipokufa, ili kwa hayo

niwajaribu Israeli, kama wataishika njia ya Bwana kama baba zao walivyoishika, au la. Kwa hiyo Bwana akawaacha mataifa hayo, wala hakuwafukuza mara moja, wala hakuwatia mkononi mwa Yoshua. Sasa, hilo ni wazi kwamba ni muhtasari wa kile ulicho nacho katika hadithi mbalimbali za waamuzi.

Othnieli, Ehudi, Debora, Gideoni, Yeftha, Samsoni, utangulizi wa nukta kwa nukta ulimaanisha, bila shaka, kutusaidia kuelewa, kutafsiri kinachohusika katika masimulizi ya kila mmoja ya waamuzi mahususi hapo. Na kisha pia masimulizi hayo ya kila mmoja hutoa maudhui mahususi kwa kile kinachosemwa katika taarifa ya muhtasari. Sasa, taarifa ya muhtasari inaweza kuwa muhimu sana kwa kutafsiri kitabu au vifungu vinavyofupishwa na taarifa ya muhtasari.

Na hilo hutokea kwa njia tatu hivi. Kwanza, jinsi ya kuelezea muhtasari wa taarifa. Unajua, mwandishi wa Waamuzi, na hii ni kweli karibu kila mara kuhusu muhtasari, mwandishi wa Waamuzi angeweza kufupisha kipindi cha waamuzi kwa njia elfu moja tofauti.

Lakini alichagua kufupisha sehemu kubwa ya kitabu kilichobaki hapa kwa kutumia lugha hii, akitumia maneno haya na mengineyo, maneno ambayo ametumia kuelezea kipindi hiki chote na kufupisha maelezo yatakayofuata. Kwa hivyo hilo ni muhimu. Pia una, bila shaka, suala zima la kuchagua.

Kwa sababu, bila shaka, anaweza kuwa na kile ulicho nacho katika taarifa ya muhtasari kwa sababu ni taarifa ya muhtasari, na lazima iwe ya kuchagua. Katika taarifa ya muhtasari, mwandishi anamwambia msomaji hapa kile tunachopaswa kuzingatia kuwa maelezo muhimu zaidi ya kile kinachofupishwa. Sasa, wakati mwingine, katika taarifa ya muhtasari, utakuwa na maelezo fulani hapo ambayo yameainishwa ambayo yanaonyesha mambo muhimu ambayo vinginevyo tungeweza kukosa ikiwa hatungekuwa na taarifa hiyo ya muhtasari.

Na kwa hivyo una hapa katika kauli hii, kwa mfano, biashara nzima ya uporaji na kadhalika, na biashara nzima ambayo Bwana alihisi huruma kwa kuugua kwao kwa sababu ya wale waliowatesa na kuwakandamiza. Hilo ni jambo, biashara hiyo ya Yahweh kuhisi huruma ni jambo ambalo hujalielezea katika masimulizi haya yote maalum ya majaji maalum na kadhalika. Kwa hivyo unaona kwamba kuna maelezo fulani hapa ambayo yameangaziwa.

Zinachukuliwa kuwa muhimu sana katika nyenzo zilizofupishwa. Na kama nilivyosema, hatukuwa nazo katika taarifa ya muhtasari; tunaweza kukosa hilo. Pia, muundo wa taarifa ya muhtasari yenyewe unaweza kuwa muhimu sana.

Na unapata hili hapa katika mfano huu kutoka kwa waamuzi, ambapo kwa kweli una kauli ya kusudi kwa Bwana kutowafukuza mataifa hapa ndani ya kauli ya muhtasari yenyewe. Katika mstari wa 21, sitawafukuza tena mataifa yoyote ambayo Yoshua

aliyaacha alipokufa, ili kwa hayo niwajaribu Israeli, kama wataitunza njia ya Bwana kama baba zao walivyofanya au la. Kwa hivyo kwa maneno mengine, una aina ya kusudi la kimungu la kuwaacha mataifa katika nchi.

Mataifa haya ambayo mara kwa mara katika kipindi chote cha waamuzi ni miiba upande wa Israeli, ni matukio ya dhiki kubwa kwa watu wa Mungu. Kusudi lake ni kuwajaribu kupitia wao, kupitia wao, ili kuwajaribu Israeli ili kuona kama watakuwa waangalifu kutembea katika njia ya Bwana kama baba zao walivyofanya au la. Kisha pia, zaidi ya hayo, muktadha wa moja kwa moja wa kauli ya muhtasari unaweza kufahamisha kauli ya muhtasari na hivyo kufahamisha nyenzo zinazofupishwa na kauli hiyo.

Aina nyingine ya uhusiano ni kuhoji, ambayo inahusisha swali au tatizo linalofuatwa na jibu au suluhisho lake. Sasa, kuna aina mbili za kuhojiwa. Moja ni aina ya kuhojiwa kwa swali-jibu, ambapo kwa kweli una sentensi inayoishia na alama ya kuuliza ikifuatwa na jibu lake.

Mfano mzuri wa hili, kwa kweli, katika ngazi ya kitabu ni Kitabu cha Malaki, ambapo Kitabu cha Malaki kimepangwa kulingana na kurudia kwa maswali. Swali moja na jibu baada ya jingine. Hebu tuangalie.

Inaanza tayari katika 1:2: Nimewapenda ninyi, asema Bwana, lakini ninyi mwasema, umetupendaje? Swali, kisha jibu. Je, Esau si ndugu yake Yakobo, asema Bwana? Lakini nimempenda Yakobo, lakini nimemchukia Esau. Kisha tuna tena katika 1.6, mwana humheshimu baba yake na mtumishi humheshimu bwana wake.

Basi, kama mimi ni baba, heshima yangu iko wapi? Na kama mimi ni bwana, hofu yangu iko wapi? Asema Bwana wa majeshi. Kwako wewe, Ee kuhani, unayedharau jina langu, unasema, Tumelidharauje jina lako? Swali, jibu. Kwa kutoa chakula kilichotiwa unajisi juu ya madhabahu yangu.

Nanyi mnasema, tumeichafuaje? Swali, likifuatiwa na jibu. Kwa kufikiri kwamba meza ya Bwana inaweza kudharauliwa, n.k. Kisha tunayo tena katika 2.13, na hili tena mnalifanya.

Unaifunika madhabahu ya Bwana kwa machozi, kwa kulia na kuugua, kwa sababu haangalii tena sadaka au kuikubali kwa neema kutoka mkononi mwako. Unauliza, kwa nini hakubali? Swali, jibu. Kwa sababu Bwana alikuwa shahidi wa agano kati yako na mke wa ujana wako, ambaye umekuwa mwaminifu kwake, ingawa yeye ni mwenzako na mke wako kwa agano.

Kisha tena, swali na jibu katika mstari wa 15. Je, yule ambaye Mungu alituumba na kututegemeza si roho ya uzima? Naye anatamani nini? Swali, jibu. Uzao wa kimungu.

Tena, katika mstari wa 17 wa sura ya pili, mmemsumbua Bwana kwa maneno yenu, lakini mnasema, tumemsumbuaje? Swali, jibu. Kwa kusema, kila mtu atendaye uovu ni mwema machoni pa Bwana, naye hupendezwa nao, au kwa kuuliza, Mungu wa haki yuko wapi? Tena, katika sura ya tatu, mstari wa sita. Mimi, Bwana, sibatiliki; kwa hiyo, ninyi, enyi wana wa Yakobo, hamjaangamia.

Tangu siku za baba zenu, mmegeuka na kuacha amri zangu wala hamkuzishika. Nirudieni mimi, nami nitawarudia ninyi, asema Bwana wa majeshi. Lakini ninyi mwasema, Turudije? Swali, jibu.

Je, mtu atamwibia Mungu, hata mnaniibia mimi? Lakini ninyi mwasema, tunakuibiaje? Swali, jibu. Katika zaka na matoleo yenu mmelaaniwa kwa laana, kwa maana mnaniibia mimi, taifa lote. Tena, 3:13.

Maneno yenu yamekuwa makali dhidi yangu, asema Bwana, lakini mnasema, Tumezungumzaje dhidi yenu? Swali, jibu. Mmesema ni bure kumtumikia Mungu, lakini ni vizuri kushika maagizo yake, au kutembea kama katika maombolezo, na kadhalika. Kwa hivyo, unaona, kitabu kizima cha Malaki kimepangwa kulingana na swali na jibu.

Watu wanamuuliza Bwana maswali. Bwana anatoa tamko kupitia nabii. Kisha watu wanauliza swali, vipi hali hii? Kwa nini hali hii iko hivyo? Na kisha Bwana, kupitia nabii, anajibu swali lao.

Katika kila kisa, watu hawajui lolote kuhusu kile ambacho Bwana anasema, na kisha Bwana huwasahihisha kupitia majibu yake kwa maswali yao. Aina nyingine ya kuhoji ni aina ya kuhojiwa kwa suluhisho la matatizo. Na samahani kwamba hili haliko wazi sana kuhusu gharama za uendeshaji, lakini tunaliona hili katika sehemu kadhaa ndani ya kanuni.

Ninaweza kutaja kitabu cha Ruthu kama mfano wake, ambapo, bila shaka, katika sura ya kwanza, una tatizo maradufu, na hilo ni tatizo la njaa katika nchi, ukame, njaa katika nchi ya Yuda. Hilo, bila shaka, linaifanya familia ya Naomi kuhamia Moabu, na, kuhusiana na hilo, tatizo la kifo. Naomi hupoteza, kupitia kifo, si mumewe tu bali pia wanawe wawili.

Na kwa hivyo, una tatizo la ukosefu wa kuzaa, njaa, njaa, na huzuni, upweke, hapo katika sura ya kwanza - Upweke, kwa kweli. Kwa hivyo, mwishoni mwa sura ya kwanza, Naomi anasema, usiniite tena Naomi, ambayo inamaanisha kupendeza, bali niite uchungu, na kadhalika.

Lakini tayari mwishoni mwa sura ya kwanza, tunasoma kwamba Naomi na mkwewe, Ruthu, wanarudi Yuda, na una taarifa nzito sana hapo mwishoni mwa sura ya kwanza ya Ruthu, na ilikuwa mwanzo wa mavuno ya shayiri, ambayo inatarajia ukweli

kwamba katika sehemu iliyobaki ya kitabu cha Matendo, kutakuwa na suluhisho la pande mbili kwa tatizo la pande mbili. Tatizo la njaa, na la njaa, na la ukame linajibiwa na lile la mavuno. Na kwa hivyo, kuna msisitizo mkubwa katika sehemu iliyobaki ya kitabu juu ya uvunaji wa chakula na kadhalika, na kushiriki chakula katika sehemu iliyobaki ya kitabu cha Ruthu.

Na, bila shaka, tatizo la kifo, na ukosefu wa familia, upweke, na upweke hutatuliwa kwa ndoa ya Ruthu na Boazi, na hasa kwa suala la ndoa hiyo ya mtoto, Obedi, pale, ambaye mwishoni mwa kitabu, cha kuvutia, analelewa si na Ruthu, bali na Naomi. Na kwa hivyo, mwishoni mwa kitabu, bila shaka, anatangaza kwamba Bwana amemjaza. Tatizo, suluhisho.

Muhimu sana kwa kuelewa dai, ujumbe wa kitabu cha Ruthu, pamoja na vifungu vya kibinafsi, tena, ndani ya kitabu cha Ruthu, kuchunguza jinsi, kwa kweli, vifungu vya kibinafsi ndani ya kitabu cha Ruthu vinavyoshiriki, vinavyofanya kazi ndani ya tata hii kuu ya utatuzi wa matatizo, na jinsi hiyo, kwa kweli, inavyoangazia maana, maana maalum ya vifungu vya kibinafsi katika kitabu chote. Naam, tumeelezea kinachoitwa mahusiano ya msingi. Hapa ni mahali pazuri pa kuvunja.

Tutakaporudi katika sehemu inayofuata, tutazungumzia kuhusu mahusiano ya usaidizi.

Huyu ni Dkt. David Bower katika mafundisho yake kuhusu Ujifunzaji wa Biblia kwa Kufata Neno. Huu ni kipindi cha 6, Mbinu za Kufata Neno kwa Kufuata Neno, Utafiti wa Vitabu, Sababu, Uthibitisho, Muhtasari, Uainishaji, n.k.